מילות קישור של הסבר: כי, לכן, משום ש, כך ש

כיתה ד' · שיעור 3 מתוך 7 · רצף: לומדים משני מקורות: מטקסט מידע לטקסט הסבר · ידע לשוני · 45 דקות

⬅ לפני

בשיעור הקודם זיהינו בטקסט הגדרה, דוגמה והסבר, וראינו שהסבר מסומן במילים מיוחדות.

אחרי ➡

בשיעור הבא נקרא מקור שני – ריאיון עם פקחית – ונשווה בינו לבין מקור א'.

🎯 מטרה

התלמידים יבחינו בין מילות קישור שמציגות סיבה (כי, משום ש, בגלל) לבין מילות קישור שמציגות תוצאה (לכן, כך ש, כתוצאה מכך), וישתמשו בהן נכון במשפט.

1. ימיינו 8 מילות קישור לסיבה או לתוצאה, 7 מתוך 8 נכון.
2. ישלימו 5 משפטים מן הנושא במילת הקישור המתאימה, 4 מתוך 5 נכון.
3. יחברו שני משפטים פשוטים למשפט אחד עם מילת קישור, פעם אחת עם סיבה ופעם אחת עם תוצאה.

מיומנות: שימוש במילות קישור של סיבה ותוצאה · **כלי:** "חץ הסיבה": סיבה ← תוצאה, ומילת הקישור על החץ · **פרקטיקה:** הוראה מפורשת, משחק התאמה ותרגול בכתיבה

📌 עיגון

"הכרת תפקידיהן של מילות הקישור ודרכי השימוש בהן למטרות הבנה והפקה של טקסטים"

תוכנית הלימודים בחינוך לשוני – עברית (יסודי), פרק ד': הישגים נדרשים · הישג נדרש 8: הכרה והבנה של המערכת הלשונית · ציון דרך עד סוף כיתה ד'

🧺 חומרים

- כרטיסי מילות קישור גדולים
- רצועות משפטים חתוכות לשני חלקים
- דף העבודה "למה? ומה קרה?"

🔤 מושגים

מילת קישור · סיבה · תוצאה · כי · לכן · משום ש · כך ש · כתוצאה מכך

⏱ מהלך השיעור

פתיחה 5 דק'	המורה כותבת על הלוח: "היה חם מאוד. נשארנו בבית." ושואלת: "מה הקשר בין שני המשפטים? איך נחבר אותם למשפט אחד?" אחר כך היא מציגה את המטרה: "היום נלמד מילים שמחברות סיבה ותוצאה – המילים שהופכות מידע להסבר". **תשובות צפויות:** "נשארנו בבית כי היה חם מאוד"; "היה חם מאוד, לכן נשארנו בבית". יש שיאמרו "ו" – המורה: "האם 'ו' אומרת לנו מה הסיבה?"
הדגמה – אני 9 דק'	המורה מציירת "חץ סיבה": בצד אחד "בלילה קר יותר" (סיבה) ובצד השני "בעלי חיים פעילים בלילה" (תוצאה). היא מראה שאפשר לחבר בשני כיוונים: תוצאה + כי/משום ש + סיבה, או סיבה + לכן/כתוצאה מכך + תוצאה. היא מדגימה גם מן הטקסט: "דרך האוזניים יוצא חום מן הגוף, כך שהשועל מתקרר" – "כך ש" מביאה תוצאה. *"יש לי סיבה: בלילה קר יותר. ויש לי תוצאה: בעלי החיים פעילים בלילה. אם אני מתחילה בתוצאה, אני צריכה מילה שמביאה את הסיבה – כי או משום ש: 'בעלי חיים פעילים בלילה, משום שבלילה קר יותר'. אם אני מתחילה בסיבה, אני צריכה מילה שמביאה את התוצאה – לכן: 'בלילה קר יותר, לכן הם פעילים בלילה'. אני בודקת: אחרי 'כי' באה תמיד הסיבה."* **תשובות צפויות:** "בעלי חיים פעילים בלילה, משום שבלילה קר יותר." / "בלילה קר יותר, לכן בעלי חיים פעילים בלילה."
תרגול משותף – אנחנו 8 דק'	הכיתה עובדת יחד עם כרטיסי מילות הקישור: המורה מצמידה ללוח זוג משפטים מן הטקסט ("לגמל יש שומן בדבשת" / "הוא יכול להחזיק מעמד בלי מזון"), ותלמיד בוחר כרטיס ומחבר. הכיתה בודקת: האם אחרי המילה באה הסיבה או התוצאה? אחר כך ממיינים יחד את כל הכרטיסים לשני טורים: מביאות סיבה / מביאות תוצאה. **תשובות צפויות:** "לגמל יש שומן בדבשת, לכן הוא יכול להחזיק מעמד בלי מזון." מיון: סיבה – כי, משום ש, בגלל, מפני ש; תוצאה – לכן, כך ש, כתוצאה מכך, ולכן. טעות צפויה: "הוא יכול להחזיק מעמד, לכן יש לו שומן" – המורה מציירת את החץ ושואלת: "מה קרה קודם?"
תרגול מודרך – בזוגות 8 דק'	משחק בזוגות: לכל זוג רצועות משפטים חתוכות לשני חלקים וכרטיסי מילות קישור. הזוג מחבר חצי משפט, מילת קישור וחצי משפט, וקורא בקול. אחר כך מחליפים את מילת הקישור (למשל "כי" ב"לכן") ומשנים את סדר החלקים כך שהמשפט יישאר נכון. **תשובות צפויות:** "לבעלי חיים רבים יש צבע בהיר, כך שהם קולטים פחות חום" ← "בעלי חיים קולטים פחות חום, כי יש להם צבע בהיר".
עבודה עצמית – דף העבודה 10 דק'	דף העבודה: מיון מילות קישור, השלמת מילת קישור במשפטים מן הנושא, וחיבור שני משפטים למשפט אחד בשתי דרכים. המורה עובדת עם קבוצת התמיכה על 3 משפטים בעזרת "חץ הסיבה".
סיכום ובדיקת הבנה 5 דק'	שאלה: "איך יודעים אם לכתוב 'כי' או 'לכן'?" כרטיס יציאה. **תשובות צפויות:** "אחרי 'כי' באה הסיבה, ואחרי 'לכן' באה התוצאה".

🤲 תמיכה

- שתי מילות קישור בלבד (כי, לכן) ו"חץ הסיבה" מודפס על כל משפט.
- משפטים עם סיבה ותוצאה מסומנות בצבעים.

🚀 אתגר

- להשתמש ב"כתוצאה מכך" ו"מפני ש" ולכתוב שרשרת של שלוש סיבות ותוצאות.
- למצוא במקור א' שלוש מילות קישור של הסבר ולמיין אותן.

✅ כרטיס יציאה והערכה

כרטיס יציאה: חברו את שני המשפטים בשתי דרכים, פעם עם "כי" ופעם עם "לכן": "במחילה קריר." "הירבוע נח במחילה ביום." — **הצלחה:** "הירבוע נח במחילה ביום, כי במחילה קריר." / "במחילה קריר, לכן הירבוע נח בה ביום." שני המשפטים נכונים.

מה בודקים: משימות 1–2 בדף (מיון והשלמה) וכרטיס היציאה. 7 מתוך 8 במיון ושני חיבורים נכונים בכרטיס – עמד ביעד.

שיעורי בית: לכתוב שני משפטים על היום שלכם: אחד עם "כי" ואחד עם "לכן".

לאה? ואה קרה?

כיתה ד' · שיעור 3 ברצף · דף עבודה לתלמיד

שם: ..... תאריך: .....

מילות קישור של סיבה ותוצאה הופכות מידע להסבר. אחרי "כי" באה סיבה, ואחרי "לכן" באה תוצאה.

דוגמה: סיבה: בלילה קר יותר. תוצאה: בעלי חיים פעילים בלילה. ← בעלי חיים פעילים בלילה, משום שבלילה קר יותר.

1 מיינו את מילות הקישור. ★

כי | לכן | משום ש | כך ש | בגלל | כתוצאה מכך | מפני ש | ולכן

אביאה סיבה	**אביאה תוצאה**

2 מחסן מילים: ★★

כי | לכן | משום ש | כך ש | בגלל

3 השלימו מילת קישור מן המחסן. ★★

1. הגמל יכול ללכת ימים רבים בלי לשתות, ____ הוא שותה הרבה מים בבת אחת.
2. במדבר יורד מעט גשם, ____ קשה למצוא בו מים.
3. הירבוע יוצא מן המחילה בלילה ____ הקור.
4. לשועל הפנק יש אוזניים גדולות, ____ חום יוצא מגופו.
5. החיפושית שותה טיפות ערפל, ____ אין לידה מקור מים.

4 חברו למשפט אחד בעזרת "לכן": "לבעלי חיים רבים יש צבע בהיר." "הם קולטים פחות חום." ★★

_____

_____

5 כתבו את אותו משפט בעזרת "כי". ★★★

_____

_____

בדיקה עצמית

☐ אני יכול/ה להבחין בין מילה שאביאה סיבה למילה שאביאה תוצאה.

☐ אני יכול/ה לחבר שני משפטים בעזרת מילת קישור.